दृश्यम् । तथा च आदिसर्गे एवैतेषां सर्वेषां सृष्टिः । नैमित्तिकप्रलयोत्तरन्तु न सर्वेषाम् किन्तु येषामेव सादृश्यप्रलयदशायां नाशस्तेषामेव कतिपयानामिति भेदः । बीजाङ्कुरवत् सृष्टेः प्रवाहरूपेणानादित्वेऽपि एतत्सृष्टेः सादित्वमपि तत्तद्बीजव्यक्तेरङ्कुरव्यक्तेश्च यथा सादित्वमेवमेव वर्त्तमानब्रह्मण आदिसर्गकाले महदादेरुत्पत्तेरादिसर्गत्वमवगन्तव्यम् "यथेदानीमित्यादि" भागवतवचनेन "सूर्याचन्द्रमसौ धाता यथापूर्व्वमकल्पयदिति" मन्त्रलिङ्गेन च प्रवाहस्यैवानादित्वं सूचितं न तु तत्तद्व्यक्तेः । कर्म्मसापेक्षस्यैव ईश्वरस्य सृष्टृत्वोक्तेः पूर्वं कर्म्मणामभावे विचित्रसृष्ट्यसम्भवः । अन्यथा वैषम्यनैर्घृण्ये ईश्वरस्य प्रसज्येयाताम् जीवस्य च कृतहान्यकृताभ्यागमप्रसङ्गश्चेति दिक् ।

आदीनव पु० आ+दी–भावे क्त आदीनस्य वानं प्राप्तिः वा० क १दोषे, २क्लेशे, च । कर्म्मणि क । ३दुर्दमे ४परिक्लिष्टे च त्रि० ।

आदीपक त्रि० आदीपयति अन्यगृहमग्निना आ+दीप–णिच्–ण्वुल् । १परगृहस्य दाहके । "रात्रौ वधं चिकीर्षेद्यस्तस्य चित्तो वधो भवेत् । आदीपकस्य स्तेनस्य वर्ग्यसङ्गरिकस्य च" भा० शा० ८९अ० । २उद्दीपके च ।

आदीपन न० आ+दीप–णिच्–ल्युट् । तण्डुलादिचूर्णमिश्रितजलेन गृहादौ १चित्राकारलेपनभेदे (आलिपना) २उद्दीपने च । [ङ्गनादौ । २उद्दीपिते च ।

आदीपित त्रि० आ+दीप–णिच्–क्त । दत्तादीपने १गृहा-

आदुरि त्रि० आ+दृ–अन्तर्भूतण्यर्थे कि । दारयितरि "वामं वामं त आदुरे देवोददात्वर्यमा" ऋ० ४,३०,२४ । "हे आदुरे ! शत्रूणां दारयितः !" भा० ।

आदृत त्रि० आ+दृ–कर्त्तरि क्त । १सादरे कृतादरे । कर्म्मणि क्त । यस्यादरः कृतस्तस्मिन् २सम्मानिते ३पूजिते च ।

आदृत्य त्रि० आ+दृ–कर्म्मणि क्यप् । आदरणीये १आदर्त्तव्ये । ल्यप् । २सम्मान्येत्यर्थे अव्य० ।

आदृष्टि स्त्री प्रा० स० । त्रिविभागसंकोचितदृष्टौ ।

आदेय त्रि० आ+दा–यत् । ग्राह्ये । "पञ्चाग्रद्वाग आदेयो राज्ञा पशुहिरण्ययोः" "अनादेयस्य चादानादादेयस्य च वर्ज्जनात्" इति च मनुः ।

आदेवक त्रि० आदीव्यति आ+दिव–ण्वुल् । द्यूतकारके

आदेवन न० आ+दिव–भावे ल्युट् । १द्यूतक्रीड़ायाम् करणे ल्युट् । २द्यूतसाधने पाशकादौ । आधारे ल्युट् । द्यूतक्रीड़ाधारे (छक) ३द्यूतफलके ।

आदेश पु० आ+दिश–भावे घञ् । १उपदेशे २आज्ञायाम् "अथात आदेशोनेति नेतीति" बृ० उ० "उत तमादेशमप्राक्षः" "उत स क आदेशः" । "आदित्योब्रह्मेत्यादेश" इति च छा० उ० "आदेशं देशकालज्ञः शिष्यः शासितुरानतः" रघुः व्याकरणप्रसिद्धे कस्यचित् वर्ण्णादिः ३कस्यचिद्वर्ण्णस्योत्पत्तौ च । आदिश्यते कर्म्मणि घञ् । ४आदिष्टे ५कथिते ६उपदिष्टे कस्यचित् स्थाने जाते कस्मिंश्चिद्वर्णे च "धातोः स्थान इवादेशं सुग्रीवं सन्नयेयत्" रघुः "आदेशप्रत्यययोः" पा० "आगमादेशयोर्मध्ये बलीयानागमोविधिः" व्या० कारि० "स्थानिवदादेशोऽनल्विधौ" पा० "लोपोऽप्यादेशउच्यते" व्या० का० "ज्योतिर्विदुयुक्ते ८शुभाशुभफले च "नादेशास्तस्य निष्फलाः" बृहत्सं० । [कारके २आज्ञाकारके ।

आदेशक त्रि० आदिशति आ+दिश+ण्वुल् । १आदेश-

आदेशन न० आ+दिश–भावे ल्युट् । आदेशे "कृतोपनयनस्यास्य व्रतादेशनमिष्यते" मनुः ।

आदेशिन् त्रि० आदिशति आ–दिश–णिनि । १आदेशकारके "कपोलपाटलादेशि बभूव रघुचेष्टितम्" रघुः २दैवज्ञे गणके पु० हेम० । [३कथनीये च ।

आदेश्य त्रि० आ+दिश–कर्म्मणि ण्यत् । १उपदेश्ये २आज्ञाप्ये

आदेष्टृ पु० आ+दिश–तृच् । ऋत्विजं प्रति समेष्टसम्पादनार्थं कर्म क्रियतामित्यादेशकर्त्तरि १यजमाने, २आज्ञाकर्त्तरि त्रि० स्त्रियां ङीप् ।

आद्य त्रि० आदौ भवः दिगा० यत् । १आदिभवे । "एतदन्ताश्च गतयो ब्रह्माद्याः सप्तदाहृताः" । "स्वायम्भुवाद्याः सप्तैते मनवो भूरितेजसः" मनुः । अथौचान्तद्वितीयदिनकर्त्तव्ये २प्रेतश्राद्धभेदे न० "मृताहनि तु कर्त्तव्यं प्रतिमासन्तु वत्सरम् । प्रतिसंवत्सरं चैवमाद्यमेकादशेऽहनि" या० स्मृ० । तस्य षोड़शश्राद्धानामादिभूतत्वात् आद्यत्वम् । "श्राद्धमग्निमतः कुर्य्याद्दाहादेकादशेऽहनि । ध्रुवाणि तु प्रकुर्व्वीत प्रमीतानां च सर्व्वदा । द्वादशे प्रतिमासानि आद्यं षाण्मासिके तथा । सपिण्डीकरणञ्चैव इत्येतत् श्राद्धषोड़श" छन्दो ग० प० । निरग्नेस्तु मरणावध्येवएकादशाहे तत् कर्त्तव्यमिति भेदः । एकादशपदञ्च स्वजातदुक्ताशौचान्तद्वितीयदिनपरम् । ३प्रधाने श्रेष्ठे त्रि० "आसीन्महीक्षितामाद्यः प्रणवश्छन्दसामिव" रघुः अद+कर्म्मणि ण्यत् । ४अदनीयद्रव्यमात्रे त्रि० ५धान्ये न० राजनि० तस्यादनीयत्वात् "अन्नमूलं हि जीवनम्" इत्युक्तेश्च जीवनमूलत्वेन प्रधानत्वाद्वा आद्यत्वम् । [स्त्रीकौ च

आद्यकवि पु० कर्म० । आदिकवौ चतुर्मुखे १हिरण्यगर्भे २वा-